

Jobb i utemiljö

En spännande bransch
som skriker efter folk

En bilaga om utbildning och jobbmöjligheter inom de gröna näringarna, utgiven av Tidningen Utemiljö i samarbete med Trädgårdsanläggarna, Skogs och lantarbetsgivareförbundet (SLA), Kommunal, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation samt Naturbrukets yrkesnämnd (NYYN).

Utemiljö – varför då då?

Utemiljöbranschen skriker efter yrkeskunnigt folk. Fastighets- och bostadsbolag, kyrkogårdsförvaltningar, kommuner, privata företag inom planering, anläggning och skötsel av utemiljöer, golfbanor – behoven av kompetent personal är akuta. Och inte blir det bättre med stora pensionsavgångar i branschen inom de närmaste åren.

Samtidigt växer utemiljöbranschen i takt med människors ökade trädgårdsintresse och efterfrågan på en hållbar ekologisk och social stadsmiljö. Branschen levererar mängder av nyttigheter som dels behövs för hälsa och välbefinnande och som uppmärksammas alltmer, dels är nödvändiga framför allt i städerna där funktioner som dagvattenhantering, temperaturutjämning och rening av stadsluften kräver gröna miljöer.

EN VÄXANDE BRANSCH med stora pensionsavgångar kräver nyrekrytering. Ett dilemma är att antalet elever i årskurs två som

valt inriktning Trädgård på naturbruksprogrammet har minskat. Läsåret 2016/17 började 38 elever i årskurs 2 och 28 i årskurs 3. Som jämförelse gick 77 elever denna inriktning våren 2012. Detta har sedan fått till följd att antalet naturbruksgymnasier med inriktning Trädgård har minskat.

VI ORGANISATIONER SOM står bakom den här bilagan är samtliga aktiva för att främja fler utbildningsmöjligheter och därmed nyrekryteringen till utemiljöbranschen. Men vi är samtidigt medvetna om att informationen och kunskapen om de enorma möjligheter till jobb som finns i branschen inte alltid har nått ut till varken studie- och yrkesvägledare, övrig skolpersonal, eller till eleverna själva och deras föräldrar.

MED DEN HÄR bilagan vill vi visa på den mångfald av yrken, arbetsuppgifter och arbetsgivare som finns inom utemiljöbranschen. Men också att vägarna dit kan se väldigt olika ut.

Svenska kyrkans
arbetsgivarorganisation

SLA

Kommunal.

tidningen
UTEMILJÖ
branschens tidning sedan 1967

Denna bilaga är producerad av Tidningen Utemiljö i samarbete med Trädgårdsanläggarna, Skogs- och lantarbetsgivareförbundet (SLA), Kommunal, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation samt Naturbrukets yrkesnämnd (NYN).

Redaktör: Florence Oppenheim, Tidningen Utemiljö ISSN 0284-9798.

Utöver redaktionens egna bilder, tackar vi Svenska Kyrkan, Västerås, samt Hvilan Utbildning för tillhandahållna bilder.

Tryckt hos Vindspelet, Borås, oktober 2016.

Sabina Salemark, 20 år

Lagbas, Hovdestalunds kyrkogård, Västerås.
Utbildning: Naturbruksprogrammet, inriktning Trädgård och anläggning, på Öknaskolan.

Hon är lagbas ett år efter studenten

Förra året gick Sabina Salemark ut gymnasiet och började arbeta på kyrkogården i Västerås. Hon gillar att få arbeta utomhus och med växter. Nu får hon dessutom utveckla sina ledarskaps- och planeringsförmågor, för nu har hon blivit lagbas.

I GYMNASIEUTBILDNINGEN INGICK några praktikperioder och det var under en sådan som Sabina Salemark först jobbade på Hovdestalunds kyrkogård i Västerås.

– De uppmanade mig då att söka säsongsarbete hos dem, så det gjorde jag, säger hon. Säsongsarbetet förlängdes över vintern, och i april fick jag vikariera som lagbas, något som nu har blivit en fast anställning. Mitt och min kollegas lag har bestått av 15 personer under sommaren, men är färre nu. Det är spännande att få jobba med planering och ledarskap.

Hon är fortfarande för det mesta ute och jobbar praktiskt, men varje vecka är det hon som planerar vad som ska göras.

Arbetsuppgifterna varierar med årstiden. På våren städas det så att löv, sand och skräp som legat under snön tas bort.

– På sommaren är det fullt upp med att klippa, trimma, rensa ogräs, klippa häckar och göra viss trädbeskränning. Vi planterar också sommarblommor som gravrättsinnehavarna får välja från en lista.

Under hösten ska sommarblommorna ryckas upp. Rabatterna grävs ur så att lera och rötter ersätts av rabattjord. Ljung och kransar placeras ut, och sedan sugts löv upp.

På vintern handlar det om plogning och sandning vid behov, men även trädbeskränning och annat underhåll görs då.

– Under hela året tar vi också hand om

gamla snittblommor vid gravarna, plus att vi gör i ordning gravar inför urnsättning och kistsänkning.

Hon berättar också att man inte behöver vara storväxt för att orka jobba med kyrkogårdsarbete: redskap och hjälpmedel finns i olika storlekar och selar går att anpassa efter var och en.

– I början tyckte jag det var lite sorgligt med kyrkogården, men nu har jag vant mig. Jag trodde att jag skulle träffa många ledsna människor här, men det är faktiskt tvärtom. De är glada över att det är så fint här.

Sabina funderar på att i framtiden läsa vidare till trädgårdsingenjör vid SLU, men inte än på några år.

På väg mot EM i trädgårdsanläggning

EFTERSOM HAN ALLTID har gillat att jobba praktiskt och samtidigt haft ett intresse för trädgård och anläggning, var det inte så konstigt att Simon Johansson valde att bli trädgårdsanläggare. Nu har han varit ute i yrkeslivet i ungefär 1,5 år och han tycker att jobbet stämmer bra med förväntningarna. Just nu blir det mest stensättning, men det finns också goda chanser att jobba med annat.

– Det är ju stor brist på duktiga anläggare, så det är verkligen inga problem att få jobb, säger han.

Simon utgör halva EM-laget i trädgårdsanläggning, som ska tävla i Göteborg i december (se texten på nästnasta uppslag om andra laghalvan, Rasmus Westlund).

– Då får vi en ritning på en trädgård som ska byggas upp och så har vi ett par dagar på oss för att utföra det, säger han. Det ska

vara helt enligt ritningarna och välgjort enligt konstens alla regler. Med tidspressen som finns är det en rejäl utmaning, men det är också kul att se hur långt vi kan gå.

Simon Johansson, 20 år

Trädgårdsanläggare, Malmö.
Utbildning: Naturbruksprogrammet, inriktning Trädgårdsanläggning på Hvilan Utbildning.

Brinner för jobbet i egen firma

ANTON BRÖNMARK HAR alltid kombinerat sin företagsamhet med trädgårdsintresset – redan som sjuåring sparade han ihop till en gräsklippare och tog sedan uppdrag hos grannarna. Därför är det kanske inte förvånande att han startade eget företag redan ett år efter studenten.

– Det ångrar jag inte en sekund, säger han. Det är utvecklande för mig som person och det är spännande att utveckla företaget. Dessutom hjälper det andra att få jobb. Jag har en anställd nu, och ska anställa en till. Enda problemet är att det är så svårt att hitta kompetent folk.

Han har nu drivit sitt företag i ungefär ett år, och han säger att det har gått över förväntan.

En del uppdrag har han gjort som underleverantör till andra företag, och nu håller den egna kundbasen på att växa till sig ordentligt.

Anton Brönmark, 20 år

Egen företagare, Trelleborg.
Utbildning: Naturbruksprogrammet inriktning Trädgårdsanläggning på Hvilan Utbildning.

– Jag utför huvudsakligen markentreprenad som att göra gångar, uppfarter och lägga rullgräs, och en hel del anläggningsarbeten, alltså att gräva ut, ordna för dagvattenavrinning och göra en del schaktarbeten. Det är roligt att kunna se det man har gjort från dag till dag: från jordhög till uppfart eller rabatt. Sådant inspirerar!

Ofta hyr han de maskiner som behövs i arbetet, men han har just köpt en minilastare.

Anton tycker att en bra trädgårdsanläggare ska ha ett öppet sinne och kreativitet, en förmåga att arbeta självständigt, ha ordningssinne och vara social.

– Jag har dyslexi och har ibland haft det tufft i skolan. Att nu driva ett framgångsrikt företag känns väldigt, väldigt bra.

Framtiden ser ljus ut.

– Branschen går bra och jag tänker fortsätta utveckla mitt företag så bra jag kan.

Bästa jobbet i Varberg

NÄR THERESE INTE visste vad hon ville göra efter grundskolan, fick hon rådet av sin studievägledare att välja något hon tyckte var roligt. Och det har hon aldrig ångrat.

– Textil- och designkunskaper har jag stor nytta av, om inte annat privat. Men efter några år som sommarjobbare på Varbergs Bostad, bestämde jag mig för att gå en YH-utbildning till trädgårdsanläggare. Det var kanon och kostade ingenting, berättar hon.

I den tvååriga YH-utbildningen ingick praktik som hon dels gjorde på Varbergs Bostad, dels på Träslövs Trädgård.

– 2013 fick jag fast anställning året

runt som fastighetsskötare på Varbergs Bostad.

Det finns egentligen inga vanliga dagar utan arbetet varierar. Några fasta uppgifter är till exempel att gå soprundor och hålla koll på soprummen tre gånger i veckan, och att alltid se till att rabatter och gångar är fria från ogräs.

– Vi gör allt inom trädgård. Våra hyresgäster kan till exempel boka in oss för hjälp med sina uteplatser. Och vi har precis avslutat vår årliga växtinventering och skickat in beställningar på växter att komplettera med.

Vad är roligast, tycker du?

– Att planera och anlägga nya rabatter. Men jobbet är väldigt fritt och man kan lägga upp sin dag själv. Och så träffar vi mycket folk som uppskattar när vi gör fint, det är roligt!

Parallellt med jobbet utbildar hon sig till trädgårdsarkitekt på distans hos Trädgårdsakademien i Ängelholm.

– På sikt kanske jag till och med startar eget!

Therese Johansson, 26 år

Fastighetsskötare på Varbergs Bostads AB.
Utbildning: Hantverksprogrammet, inriktning textil och design, samt YH-utbildning Trädgårdsanläggare på Munkagårdsgymnasiet i Tvååker.

Majja Almquist, 23 år

Driver Rinkaby Gärd söder om Växjö, med event och småskalig uppfostrning av får och gris.
Utbildning: Naturbruksprogrammet inriktning Trädgård, Hvilan Utbildning.

Gården öppnades för fler uppgifter

NÄR MAJJA GICK på gymnasiet läste de en del företagsekonomi – ett ämne som hon fastnade för direkt. Efter skolan började hon jobba på sina föräldrars gård, som idag har utvecklats till ett eventföretag som arrangerar bröllop, kalas och öppen gård-verksamhet samt erbjuder catering. De odlar också äpplen och föder upp får och gris.

– Idag jobbar jag ganska lite med trädgårdsdelen, det ägnar jag mig åt hemma på fritiden. Istället ligger fokus på marknadsföring och mötet med kund, säger Majja. Men jag hade nog inte varit där jag är idag om jag inte hade haft grunden inom trädgård och fått läsa företagsekonomi. Och jag älskar det!

Svårt att rekrytera

EFTER ATT HA pluggat till landskapsingenjör arbetade Simon Olofsson först som projektledare på ett anläggningsföretag. Men för fyra år sedan startade han eget.

Nu har han 8–10 anställda, beroende på vilken årstid det är.

– Vi gör innergårdsrenoveringar, anlägger gröna tak och gör finplanering av utemiljöer åt byggföretag, säger han. Alltså bygga upp gårdarna med murar, trappor, plattor, planteringar och lekplatser med mera. Det är jättekul!

Det svåraste med branschen är att hitta folk att anställa, säger Simon, men poängterar att han bara känner till Stockholmsregionen.

– Det verkar vara få unga som vill arbeta fysiskt. Jag tycker det är viktigt att försöka öka statusen och kompetensen i branschen för att väcka intresset bland de unga i Sverige. För jobb finns det gott om...

Simon Olofsson, 30 år

Landskapsingenjör med eget företag, Stockholm.
Utbildning: Gymnasiets samhällsprogram, landskapsingenjörsprogrammet på SLU i Alnarp.

En riktig klippare med golfintresse

EN GOLFINRESSERAD KILLE som började sommarjobba på golfklubben efter andra året på gymnasiet. 2015 blev han årsanställd och tog över som banchef mitt under säsongen.

– Jag brinner för det här, då utvecklas man fort, säger Sebastian.

Om banan är dålig ligger det största ansvaret på Sebastian. Men i år har de haft en bra säsong och fått mycket beröm, tack vare duktiga medarbetare och även medlemmar som jobbar ideellt.

– Vi har bra sammanhållning och har roligt tillsammans.

Jobbet som banchef innebär förstås mycket gräsklippning och skötsel även av andra uteytor men också planering och inköp.

– Just nu förbereder vi oss för nästa säsong. Nya skötselplaner och gödselprogram ska tas fram, och jag ska precis avsluta en period med säljmöten och planera inköp inför 2017.

Sebastian Sjöblom, 21 år

Banchef på Vaddö GK i Roslagen.
Utbildning: Transportprogrammet på yrkesgymnasiet i Norrtälje.
Greenkeeperutbildning hos SGA – Swedish Greenkeepers Association.

Linda lever sin dröm

LINDA HAR ALLTID jobbat inom de gröna näringarna, vilket hon började med direkt efter grundskolan. Förutom jobb på handels-trädgårdar, jobbade hon några år som naturvårdsarbetare i Älvkarleby kommun. Efter som Linda inte hade någon gymnasieutbildning, trodde hon länge att det inte var möjligt att läsa på högskola.

– Jag fick reda på att det gick att söka på reell kompetens. Med mina 18 bilagor med jobberfarenhet kom jag in på det tvååriga trädgårdsmästarprogrammet på Högskolan i Gävle.

Efter examen 2011 fick hon jobb som arbetsledare och trädgårdsdesigner på en anläggningsfirma i Gävle. Tre år senare gjorde hon

slag i saken och startade eget – något som hon drömt om sedan hon började i branschen.

– Nu styr jag min egen tid, vilket är bra när man har småbarn. Dessutom är det ett sådant uppsving i branschen att jag aldrig saknar jobb!

Hon jobbar mycket utomhus under sommarhalvåret med både privata och offentliga kunder, med alltifrån beskärning av träd och buskar till design och anläggning av trädgårdar och andra utemiljöer. Vintertid blir det mer kontorsarbete, med planering och designjobb.

– Det är extremt roligt! Att slita hårt är också lättare när man gör det åt sig själv, säger Linda.

Linda Hellström, 41 år

Trädgårdsmästare med inriktning hälsa och design. Eget företag Trädgård365 i Älvkarleby. Utbildning: Praktiskt arbete på olika handelsträdgårdar och som naturvårdsarbetare. Trädgårdsmästarprogrammet med inriktning hälsa och design, 2 år, på Högskolan i Gävle.

Växtintresset avgjorde inriktning

DIREKT EFTER GYMNASIET började Erik som butiksbiträde på Vellingeblomman men övergick snart till att jobba med trädgårdsanläggning. Han vann Yrkes-SM och deltog till och med i VM i trädgårdsanläggning 2009.

– Men jag kom ganska fort fram till att jag tyckte att växter var roligast och gick tillbaka till Vellingeblomman.

Han hade lärt sig 20 nya växter varje vecka under skoltiden och visade framfötterna på jobbet. Snart avancerade han till arbetsledare, och vid årsskiftet

2015/16 fick han jobbet som butikschef.

– Jag älskar blommor! Bäst med jobbet är friheten och att själv kunna utveckla verksamheten och styra över sin dag, även om jag aldrig jobbar mindre än någon annan här. Största skillnaden mot tidigare jobb är personalansvaret för 25 fast anställda.

Erik Oades, 27 år

Butikschef på Vellingeblomman i Vellinge. Utbildning: Naturbruksprogrammet, inriktning Trädgårdsanläggning på Hvilan Utbildning.

Rasmus Westlund, 20 år

Trädgårdsanläggare/stensättare, Vikbolandet. Utbildning: Naturbruksprogrammet, inriktning Trädgård och anläggning på Himmelstalundsgymnasiet.

Valde yrket av slump efter test

RASMUS WESTLUND FICK idén att bli trädgårdsanläggare av en tillfällighet, efter att ha gjort en test när han var vilsen inför gymnasievalet.

– Det landade på att jag passade att bli landskapsarkitekt, men min lärare tipsade om att det fanns gymnasieprogram inom det här området. Efter öppet hus och prova-på-dag där var jag såld. Nu skulle jag aldrig vilja jobba med något annat!

Han har nu varit ute och jobbat i drygt två år, och gillar kreativiteten och det praktiska. Det är också härligt att få jobba med kroppen, och för Rasmus del känns det inte som att jobbet är för tungt.

– Nu håller vi på att sätta 600 m² med små-

gatsten i mönster i Västerås stadspark. Det är så roligt att få göra ett stort projekt för allmänheten! I det här jobbet får man lära mycket nytt och tänka på nya sätt för att hitta speciella lösningar.

Rasmus ingår i svenska EM-laget i trädgårdsanläggning och kommer i höst att försöka förbereda sig och träna så mycket han hinner tillsammans med andra halvan av laget (se texten på förförä uppslaget om Simon Johansson, hans tävlingskompis).

– Det är både roligt och tufft, säger han. Man måste behärska alla moment och kunna göra det snabbt.

Bransch med stor potential

TRÄDGÅRDSBRANSCHEN BESTÅR I huvudsak av två områden; odling respektive professionellt arbete med planering, anläggning och skötsel av utemiljöer i parker, på bostadsgårdar, kyrkogårdar, golfbanor och andra offentliga utemiljöer, liksom hos privata företag och privatpersoner.

En spretig bransch, javisst, men också en bransch med enorma möjligheter till varierade arbetsuppgifter och utveckling.

Utemiljön har stor betydelse för vår hälsa och vårt välbefinnande. Grön rehab har blivit ett begrepp och en verksamhet som växer. Människor som har tillgång till parker i tätortsmiljöer blir på bättre humör och har lägre nivå av oro, nedstämdhet och stress. Forskning visar att ju mer tid vi vistas i gröna miljöer, desto mindre stressade upplever vi oss vara. Det har till och med visat sig att möjligheten att kunna titta ut på ett grönområde från sitt fönster kan påverka stressnivån i positiv riktning.

I TAKT MED att forskning visar på stora hälsovinster med gröna miljöer, ökar också behoven av kunskap i såväl offentliga förvaltningar som hos de organisationer och företag som ansvarar för våra gröna miljöer. Efterfrågan på personal med kunskap om murar och trappor, dränering, schakt samt maskin- och materialkunskap är stor. Kunskap om ritningar och digitala kartor samt om arkitektur, design, kultur- och trädgårdshistoria och miljöfrågor krävs också vid både planering och anläggning,

liksom vid skötsel. Branschen bedömer att bristerna framför allt finns när det gäller anläggningar och skötsel av parker, trädgårdar och bostadsområden. Bristen på utbildad personal hos såväl stora som små aktörer i branschen märks bland annat på att våra utemiljöer anläggs och sköts på fel sätt.

BRANSCHORGANISATIONER BEDÖMER ATT det totalt krävs nyrekryteringar av cirka 2 000 utbildade personer per år inom de närmaste åren. Personalstyrkan i våra kommunala parkförvaltningar, hos kyrkogårdsförvaltningar, trädgårdsanläggarna och bostadsbolag behöver ersättas med ny personal på grund av stora pensionsavgångar inom en tioårsperiod. Inte minst arbetsledare.

Det kommer alltså finnas ett stort rek-

ryteringsbehov av utbildad personal både vad det gäller yrkesarbetare, arbetsledare, chefer och entreprenörer.

EN NATURLIG VÄG in i branschen kan vara ett naturbruksprogram på gymnasiet, med inriktning trädgård. Vi kan också se en ökande trend att många söker sig till utemiljöbranschen senare i livet, till exempel via en yrkeshögskoleutbildning (YH) där den praktiska delen, Lärande i arbete (LIA), är en viktig komponent. Kommunala vuxenutbildningen och yrkesvuxenutbildningen är en annan möjlighet, liksom folkhögskolor. Dessutom erbjuder privata skolor och organisationer både grundutbildning och specialisering via kurser och kortare utbildningar.

Vägar in i yrket

- Naturbruksprogrammet, inriktning Trädgård
- Vuxenutbildning kommunala vuxenskolan, yrkesvuxutbildningar
- YH-utbildning
- Universitet, SLU Alnarp och Ultuna
- Folkhögskola
- Enstaka gymnasiekurser och yrkesbeviskurser TCYK

Mer information om aktuella jobb och utbildningsmöjligheter hittar du på www.gronajobb.se och www.pluggagron.se.

Massor av yrken

– och vägar att nå dem

GRÖNA JOBBS

Arborist

YH-utbildning

Besiktningssman

**Arbetsledare
trädgård**

YH-utbildning

Entreprenör

Banskötare (golf)

Fastighetsskötare

**Kvalificerad
trädgårdsanläggare**

YH-utbildning

Grönyteförvaltare

YH-utbildning

Hortonom

högskoleutbildning

Kyrkogårdsarbetare

t ex gymnasieutbildning

Landskapsarkitekt

högskoleutbildning

Landskapsingenjör

högskoleutbildning

Parkarbetare

Trädgårdsdesigner

Trädgårdsmästare

YH-utbildning

Trädgårdsanläggare

t ex gymnasieutbildning

Trädgårdsingenjör

högskoleutbildning

Här visas ett axplock av yrken och utbildningsvägar inom den gröna sektorn – det finns många fler möjligheter.

Läs mer om gröna jobb och utbildningsmöjligheter!

www.gronajobb.se

www.pluggagrönt.se